

Następnie przystąpiono do wyłonienia nowych władz stowarzyszenia – Komisji Rewizyjnej i Kuratorium. W wyniku głosowania wybrano następujący skład Kuratorium na trzyletnią kadencję: prof. Maria Zmierczak, dr Krystyna Sikorska-Dzięgielewska, prof. T. Budnikowski, dr Hanka Dmochowska, J. Kalińska, dr Natalia Jackowska i dr Marta Götz. Do Komisji Rewizyjnej wybrano: I. Romiszewską, Piotra Kalkę oraz dr. Piotra Kubiaka.

Marta Götz

JUBILEUSZ 70-LECIA INSTYTUTU ZACHODNIEGO

Uroczyste obchody 70-lecia istnienia Instytutu Zachodniego odbyły się 12 grudnia 2014 r. w siedzibie placówki przy ul. Mostowej w Poznaniu. Spotkanie swoją obecnością uświetnili goście reprezentujący instytucje publiczne. Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego reprezentował jego doradca - prof. Tomasz Nałęcz. Obecni byli sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów prof. Władysław Bartoszewski, sekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego prof. Marek Ratajczak, posłanki do Parlamentu Europejskiego Krystyna Łybacka i Agnieszka Kozłowska-Rajewicz oraz posłowie na Sejm RP. Nie zabrakło przedstawicieli placówek naukowych, wśród których byli rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza prof. Bronisław Marciniak i prorektor Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu prof. Maciej Żukowski oraz przewodniczący Rady Głównej Instytutów Badawczych prof. Leszek Rafalski. Instytucje administracji samorządowej oraz rządowej szczebla wojewódzkiego reprezentowali, m. in. wojewoda wielkopolski Piotr Florek, marszałek województwa wielkopolskiego Marek Woźniak oraz wiceprezydent miasta Poznania Jakub Jędrzejewski. Wśród gości uroczystości rocznicowych było także wielu innych przedstawicieli świata nauki, polityki i biznesu, zarówno z kraju, jak i zagranicy.

Spotkanie rozpoczął dyrektor Instytutu Zachodniego dr Michał Nowosielski, który po powitaniu gości podjął refleksję zawierającą ważne pytania o relację pomiędzy światem nauki i polityki, a zarazem pomiędzy jednostkami naukowymi a instytucjami publicznymi. Powodem tych rozważań była trudna sytuacja Instytutu Zachodniego wynikająca z obowiązującego obecnie systemu dotowania instytutów badawczych. Dyrektor przedstawił wyzwania stojące przed placówką i możliwości sprostania im, m.in. poprzez realizację celów statutowych dla nauki oraz instytucji państwa polskiego w zakresie wiedzy eksperckiej. Zwrócił również uwagę na ciekawe zjawisko powtarzalności kryzysów w historii placówki, którą dostrzegł już kilka dekad wcześniej prof. Andrzej Kwilecki.

Następnie poproszono o zabranie głosu prof. Tomasza Nałęcza, który odczytał list prezydenta RP Bronisława Komorowskiego. W przesłaniu podkreślone zostało znaczenie pracy zespołu Instytutu dla kształtowania się relacji polsko-niemieckich w ostatnich dekadach. B. Komorowski złożył gratulacje i podziękował pracownikom placówki za pracę badawczą oraz implementowanie jej wyników naukowych w praktyce społecznej i politycznej. List zawierał nawiązanie do niedawnego wystąpienia prezydenta RP w *Bundestagu*, w którym podkreślone zostały osiągnięcia i droga partnerstwa polsko-niemieckiego. Prezydent B. Komorowski podkreślił, że wiele „kamieni milowych” na tej pełnej istotnych symboli drodze wiązało się właśnie z Instytutem Zachodnim i działaniami jego pracowników. W przesłaniu nie zabrakło

również refleksji dotyczących przyszłości – miejsca oraz misji Instytutu Zachodniego w kształtowaniu się roli współpracy polsko-niemieckiej w zjednoczonej Europie.

Kolejnym z przemawiających był prof. Władysław Bartoszewski, który odczytał list prezes Rady Ministrów Ewy Kopacz. Podkreślono w nim kilkudziesięcioletni udział Instytutu Zachodniego w powstawaniu koncepcji polskiej polityki zagranicznej wobec Europy Zachodniej, w tym w szczególności Niemiec. Premier zwróciła również uwagę na wkład byłych i obecnych pracowników placówki w intelektualny dialog toczący się pomiędzy Polakami a Niemcami. Ewa Kopacz wyraziła nadzieję na znalezienie rozwiązania bieżących problemów Instytutu, ustabilizowanie jego sytuacji i wytyczenie ścieżki dalszego rozwoju, zarówno w zakresie badań naukowych, jak i w sferze praktyki politycznej.

Sekretarz stanu w MNiSW prof. Marek Ratajczak odczytał list przekazany przez minister nauki i szkolnictwa wyższego Lenę Kolarską-Bobińską i złożył w jej imieniu życzenia pracownikom placówki. Wystąpienie prof. M. Ratajczaka nawiązywało do okoliczności powstania Instytutu Zachodniego i jego ciekawej historii, jednak koncentrowało się przede wszystkim na współczesności. Mówca wskazał na istnienie trudnych sytuacji i dylematów związanych z tzw. ekonomizacją nauki, informując jednocześnie o perspektywie wzrostu nakładów na finansowanie nauki w Polsce. Podkreślił wagę efektów działalności jednostek nauki dla społeczeństwa, uwzględnianą przy ustalaniu finansowania. Przesłanie zakończyła optymistyczna konstatacja – prof. M. Ratajczak wyraził pewność, że uda się znaleźć rozwiązania, które zapewnią stabilność funkcjonowania Instytutu w kolejnych latach.

Następnie poproszono o zabranie głosu wojewodę województwa wielkopolskiego Piotra Florka. Podkreślił on znaczenie lokalizacji Instytutu w Poznaniu w kontekście źródeł państwowości polskiej w Wielkopolsce. Wyraził nadzieję na stabilizację sytuacji IZ i, co za tym idzie, owocne funkcjonowanie placówki w następnych dekadach. Po złożeniu gratulacji za dotychczasowy dorobek Instytutu i życzeń równie pomyślnego funkcjonowania w przyszłości, Wojewoda P. Florek wręczył dyrektorowi M. Nowosielskiemu okolicznościowy Medal Witolda Celichowskiego.

W kolejnym wystąpieniu do życzeń i gratulacji dla dyrekcji i pracowników Instytutu Zachodniego dołączył marszałek województwa wielkopolskiego Marek Woźniak, który podkreślił, że dla Samorządu Województwa placówka jest rzetelnym i sprawdzonym partnerem. Zwrócił uwagę na praktyczne efekty współpracy województwa z Instytutem, obejmujące m.in. doradztwo w zakresie utrzymywania relacji z niemieckimi regionami partnerskimi: Brandenburgią, Dolną Saksonią i Hesją. Marszałek sformułował także na przyszłość postulaty współpracy badawczej i doradczej z Instytutem. Obszary, w których dostrzegł szczególnie możliwości współpracy z placówką obejmowały: rozwijanie idei Strategii dla Polski Zachodniej, partnerstwo odrzańskie (w którym ze względu na skalę wyzwania wsparcie naukowe jest szczególnie pożądane) oraz rozwijanie zainicjowanej przez niego idei Stałej Konferencji Współpracy Międzynarodowej Samorządów.

Samorząd lokalny podczas uroczystości reprezentował pierwszy zastępca prezydenta miasta Poznania Jakub Jędrzejewski. W wystąpieniu zwrócił on uwagę na znaczenie sektora nauki dla wzrostu potencjału miasta we wszystkich obszarach jego funkcjonowania. Wiceprezydent J. Jędrzejewski zaapelował w imieniu prezydenta Jacka Jaśkowiaka do przedstawicieli ministerstw o zapewnienie stabilności funkcjonowania Instytutu Zachodniego oraz zapewnił o przychylności władz miasta dla tej, mającej w ich ocenie silną markę, placówki.

Zebrani goście mieli również okazję wysłuchać nagrania przesłania przewodniczącego Parlamentu Europejskiego Jerzego Buzka. Prof. J. Buzek określił Instytut Zachodni mianem placówki, która zawsze wyprzedzała swoją epokę. Podkreślił, że jego rząd zawsze czerpał

z pracy i doświadczeń Instytutu wskazówki dla kształtowania stosunków polsko-niemieckich oraz zwrócił uwagę na wyjątkową rolę prof. Krzysztofa Skubiszewskiego dla polskiej polityki zagranicznej i relacji polsko-niemieckich.

W dalszej części obchodów jubileuszu posłanka do Parlamentu Europejskiego dr Krystyna Łybacka wręczyła Europejską Nagrodę Obywatelską prof. Annie Wolff-Powęskiej. Uzasadniając przyznanie nagrody zwróciła uwagę na rolę odznaczonej w promowaniu wartości europejskich i rozwijaniu współpracy transgranicznej i międzynarodowej. Nie mniejsze znaczenie dr K. Łybacka przypisała aktywności prof. A. Wolff-Powęskiej w projektach edukacyjnych, działalności naukowej i wytyczaniu kierunków działania w aspekcie etycznym oraz merytorycznym we współczesnym życiu publicznym. Przyjmując medal, prof. A. Wolff-Powęska podkreśliła znaczenie działań swoich poprzedników i następców na stanowisku Dyrektora Instytutu Zachodniego dla osiągnięcia kluczowych celów placówki w obszarze nauki i praktyki politycznej.

Istotną część obchodów jubileuszowych poświęcono postaci prof. Krzysztofa Skubiszewskiego, pierwszego ministra spraw zagranicznych III RP. Prowadząca uroczystość prof. Jadwiga Kiwerska powitała rodzinę prof. K. Skubiszewskiego i podziękowała osobom oraz instytucjom zaangażowanym w powstanie jego Gabinetu w Instytucie Zachodnim. Następnie poproszono o zabranie głosu prof. Piotra Skubiszewskiego, który poświęcił swoje wspomnieniowe wystąpienie mniej znanym faktom z życia swojego brata – ministra Krzysztofa Skubiszewskiego. Podkreślił znaczenie, jakie Minister przypisywał relacjom rodzinnym oraz poczuciu więzi z Poznaniem i Wielkopolską. Wspomnienia prof. P. Skubiszewskiego obfitowały w ciekawe wątki biograficzne dotyczące związków pierwszego szefa dyplomacji III RP z Poznaniem. Naturalną kontynuacją tego wystąpienia stanowiły refleksje prof. Władysława Bartoszewskiego, który zarysował sylwetkę prof. K. Skubiszewskiego jako męża stanu. Prof. W. Bartoszewski bardzo obrazowo nakreślił znaczenie wkładu poznańskiego prawnika w politykę zagraniczną Polski po 1989 r.

Uroczystości 70-lecia Instytutu Zachodniego zakończyła dyskusja zatytułowana „Niemcy – Polska. Nauka i Polityka”. W debacie wzięła udział prof. Anna Wolff-Powęska, która mówiła o polskim niemcomstawstwie; niemieckie badania nad Polską omówił prof. Klaus Ziemer, a dr Olaf Osica podsumował przebieg dyskusji nawiązując do, będącego swoistym motywem przewodnim tego jubileuszu, splatania się światów nauki i polityki.

W programie jubileuszowych obchodów nie zabrakło wydarzeń, które odbyły się poza salą plenarną. Należało do nich odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej Ministrowi Krzysztofowi Skubiszewskiemu oraz otwarcie Gabinetu poświęconego tej wyjątkowej dla polskiej polityki zagranicznej postaci, który będzie dostępny dla odwiedzających Instytut Zachodni. Goście jubileuszu mieli także okazję obejrzeć impresję filmową ukazującą dzieje i dokonania Instytutu Zachodniego. Tego samego dnia odbyła się ceremonia nadania patronatu Krzysztofa Skubiszewskiego rondu w dzielnicy Grunwald, dzięki czemu imię wybitnego prawnika i ministra zostało wpisane w topografię rodzinnego miasta.

Witold Nowak

Od redakcji.

Tekst Piotra Skubiszewskiego pt. „O moim bracie” zostanie opublikowany w „Przeglądzie Zachodnim” nr 3/2015